

مقطع تحصیلی: کارشناسی کارشناسی □ رشته: روابط عمومی. ترم: نیمسال دوم... سال تحصیلی: ۱۳۹۸ - ۱۳۹۹

نام درس: رسانه شناسی نام و نام خانوادگی مدرس: دکتر هما صدقی جلال

آدرس Email مدرس: hshedghijalal@gmail.com تلفن همراه مدرس:

نکته: همه جلسات درس رسانه شناسی از ابتدای ترم تحصیلی در سامانه سما لایو و نیز گروه کلاسی در فضای مجازی تشکیل شده است و ملاک حضور و غیاب دانشجویان شرکت در کلاسهای مذکور می باشد. بنابراین دانشجویانی که بیش از ۳ جلسه غیبت در کلاس رسانه شناسی داشتند مطابق ضوابط آموزشی دانشگاه مجاز به شرکت در آزمون پایان ترم نخواهند بود.

تذکره ۱: مهلت ارسال تحقیق کلاسی در تاریخ ۱۳۹۹/۲/۳۱ به پایان رسید. همچنان که قبلا گفته شد با توجه به این که درس رسانه شناسی شامل واحد نظری - عملی می باشد، بخشی از نمره ارزیابی دانشجویان از این بخش و شرکت در آزمون میان ترم حضور فعال در کلاس از سایر بخشهای مورد ارزیابی دانشجویان می باشد.

جزوه درس: رسانه شناسی مربوط به هفته: جلسه دوازدهم

text: دارد ندارد voice: دارد ندارد power point: دارد ندارد

تلفن همراه مدیر گروه: ۰۹۱۲۴۰۵۸۷۲۰

بسم الله الرحمن الرحيم

تاریخچه پیدایش رسانه‌ها در جهان و در ایران

ادامه مبحث روزنامه (بخش دوم)

اغلب روزنامه‌هایی که در این دوران منتشر شدند دولتی بودند و طبیعی است که مطالب آنها نیز در راستای تحکیم موقعیت حکومت قاجارها بود؛ اما در عین حال، اطلاعات مختصری هم درباره اوضاع و احوال

کشورهای جهان، به ویژه پیشرفت‌های اروپاییان در آنها درج می‌شد و در آگاه‌سازی مردم بسیار موثر بود.

تأسیس دایره سانسور در ایران

تغییر تدریجی وضعیت ارتباطی ایران از حالت فردی و گروهی به ارتباطات جمعی و ورود کتاب و روزنامه به عرصه ارتباطات ایران، کیفیت ارتباطات جامعه را تا حدودی پربارتر و حساس‌تر کرده بود. این وضعیت، دولت را مجبور می‌ساخت که نظام تازه ارتباطی را زیر کنترل خود در آورد تا بتواند از ابزارهای نوین، به بهترین شکل، به نفع خود استفاده کند. به همین منظور، «حکومت در سال ۱۲۸۸ هجری قمری، امور مربوط به انتشار روزنامه رسمی و چاپ و تکثیر کتاب و دیگر نشریات را که در چارچوب مسئولیت‌های وزارت نوبنیاد علوم پراکنده بود، در اداره مطبوعات دولتی گرد آورد و صنیع‌الملک (اعتمادالسلطنه) را به ریاست آن گمارد». (کهن، ۱۳۶۳).

سال ۱۲۸۸ را می‌توان سال آغاز سانسور رسمی مطبوعات ایران دانست. اختناق فکری و فرهنگی و سلطه رژیم خودکامه قاجار عرصه را بر پاره‌ای از روشنفکران ایرانی که به خصوص در تماس با دنیای غرب بودند، تنگ کرد. به این ترتیب، شهرهای لندن، پاریس، استانبول، نجف و قاهره میزبان و مرکز فعالیت روشنفکرانی شدند که مهاجرت و خودتبعیدی را بر ماندن و زیستن در آن شرایط ترجیح دادند. به طور کلی، بیست و دو روزنامه حاصل اعتراض روشنفکران و روزنامه‌نگارانی بودند که خارج از مرزهای ایران را برای مبارزه با استبداد برگزیده بودند. قانون، اختر، عروه‌الوثقی، شاهسون، حکمت، ثریا و حبل‌المتین، از جمله مهم‌ترین این روزنامه‌ها هستند. (فرقانی، ۱۳۸۲).

به طور کلی تاریخ مطبوعات ایران را می‌توان به ۵ دوره تقسیم کرد

الف) مطبوعات ایران از آغاز تا مشروطیت

ب) مطبوعات ایران از پیروزی انقلاب مشروطه تا شهریور ۱۳۲۰

ج) مطبوعات ایران از سال ۱۳۲۰ تا ۱۳۳۲

د) مطبوعات ایران از سال ۱۳۳۲ تا پیروزی انقلاب اسلامی

ه) مطبوعات ایران از پیروزی انقلاب اسلامی تا کنون (فرقانی، ۱۳۸۲)

مطبوعات ایران دورانی بس طولانی از شرایط سخت را پشت سر گذاشته است. با پیروزی انقلاب ایران پیشخوان روزنامه‌ها این حجم از آزادی را به خود ندیده بود. انواع روزنامه‌ها و مجلات با گرایش‌های مختلف مذهبی و سیاسی بدون مجوز منتشر می‌شدند. اما خیلی زود و با سقوط دولت موقت تعداد نشریات که به بیش از ۲۰۰ عنوان رسیده بود به ۶۲ عنوان کاهش پیدا کرد. از اواخر سال ۱۳۶۰ تنها چهار روزنامه در تهران شامل دو روزنامه عصر اطلاعات و کیهان و دو روزنامه صبح جمهوری اسلامی و صبح آزادگان منتشر می‌شدند.

در اواسط سال ۷۶ و با روی کار آمدن دولت محمد خاتمی تعداد نشریات به طور چشمگیری افزایش یافت. چنانکه تعداد روزنامه‌های تهران به بیش از ۳۰ نشریه رسید. در بهار سال ۱۳۷۷ تعداد کل روزنامه‌ها به ۸۵۰ عنوان رسید و تیراژ کل روزنامه‌ها برای اولین بار پس از انقلاب به بیش از دو میلیون نسخه افزایش پیدا کرد. (مصطفی قوانلو قاجار، روزنامه شرق)

انواع دسته بندی مطبوعات

- ۱- عمومی (برای همه اقشار)، تخصصی (در یک زمینه تخصصی مانند کشاورزی و ...)
- ۲- ترتیب انتشار (روزنامه، هفته نامه، ماهنامه، فصلنامه، سالنامه، گاهنامه و ...)
- ۳- موضوع (ورزشی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ...)
- ۴- روش نگارش مطالب (سبک خبری، تحلیل، پژوهشی یا انتقادی)
- ۵- گستره جغرافیایی (شهر، استانی، منطقه ای، ملی، بین‌المللی)

۶- مخاطبان (از نظر جنسیت، سن، میزان تحصیلات، زبان و ...)

۷- نوع نشریه (وضعیت صحافی، مجلد، قطع روزنامه، تک رنگ)

روزنامه در یک نگاه کلی

۱. انتشار روزنامه‌ها از زمان ظهور چاپ توسط گوتنبرگ رونق گرفت
۲. توسعه روزنامه‌ها روندی را طی کرده است که از چاپ اخبار حکومتی روی الواح سنگی و گلی آغاز می‌شود و تا چاپ بصورت الکترونیکی در حال حاضر ادامه دارد
۳. روزنامه‌های معاصر در تمام انواع و اندازه‌ها چاپ میشوند
۴. وجهه اشتراک تمام روزنامه‌های قدیمی و نوین در پوشش اخبار محلی است. بیشترین فضای روزنامه‌ها به اخبار محلی و منطقه ای اختصاص دارد.
۵. روزنامه‌های بزرگ اخبار ملی و بین المللی را نیز پوشش می‌دهند.
۶. روزنامه رسمی روزنامه ای است که توسط مقامات یکی از سه قوه مقننه، مجریه و قضائیه یا یکی از موسسات وابسته به این قوا تامین یا اداره می‌شود.
۷. پس از سه قوه مقننه، مجریه و قضائیه؛ روزنامه‌ها رکن چهارم دموکراسی قلمداد می‌شوند.

بخشهای متنوع روزنامه (بخشهای متنوع سازمان روزنامه را نام برده و بطور مختصر معرفی کنید)

هرچقدر روزنامه ای بزرگتر باشد بخشهای پیچیده تری دارد. معمولاً تمام روزنامه‌ها دارای بخشهای زیر هستند:

۱. **بخش بازرگانی:** سفارشات آگهی را از صاحبان مشاغل مختلف دریافت و به همراه نیازمندیهای

عمومی برای چاپ آماده میکند

۲. **بخش تولید:** تایپ و آماده سازی اخبار، تفاسیر، گزارشات و عکسها را برای چاپ به عهده دارد

۳. **بخش بازرگانی عمومی (امور عمومی):** اموری مانند حسابداری، امور پرسنلی، تهیه و تعمیرات

ساختمان و تجهیزات را به عهده دارد

ویژگی های مهم روزنامه

۱. وسعت اخبار:

- روزنامه ها به دلیل در اختیار داشتن فضای چاپ وسیع (تا دهها برگ در هر شماره) میتوانند صدها خبر را با موضوعات مختلف چاپ کنند. این امکان برای رادیو و تلویزیون وجود ندارد.
- روزنامه ها با توجه به زمانی که برای تهیه و انتشار خبر دارند می توانند برای خبرهای مهم تفسیر و اطلاعات تکمیلی تهیه و ارائه کنند.
- برخی روزنامه ها تا زمانی که درباره اهمیت یک خبر مطمئن نشوند از برجسته کردن و شاخ و برگ دادن به آن خودداری میکنند (مانند لوموند فرانسه/ گاردین انگلیس/ نیورک تایمز آمریکا).
- برخی دیگر از روزنامه ها در پی جنجال و هیجان بوده و حوادث کم اهمیت را با تیتراهای درشت و عکسهای بزرگ در صفحات اول خود منتشر میکنند که پس از مدتی خوانندگان دقیق و منطقی خود را از دست می دهند.

۲. دوام اخبار

- برخلاف رادیو و تلویزیون، خبر درج شده در روزنامه قابل نگهداری و استناد مکرر می باشد.
- در هر ساعت شبانه روز و در هر مکانی میتوان به نسخه روزنامه مراجعه و آنرا مطالعه کرد.
- یک خبر روزنامه را میتوان انتخاب و مطالعه کرد و از مطالعه سایر مطالب خودداری نمود.

۳. تنوع اخبار

- به دلیل فضای چاپ وسیع در روزنامه میتوان اخبار متنوعی درباره موضوعات مختلف چاپ کرد.
- حتی میتوان برای گروههای مختلف مخاطبان (کودکان/بانوان/ اهالی یک محله خاص و...) بخشهای جداگانه ای تنظیم و چاپ کرد .